

СТАНОВИЩЕ

на дисертационен труд за придобиване на образователна и научна степен „доктор”

Автор на становището:

проф. д-р Маринела Великова Михова, ВТУ „Св. Св. Кирил и Методий“

Научна област: Педагогически науки

Професионално направление: 1.3. Педагогика на обучението по ...

Докторска програма: Методика на обучението по биология

Университет: Софийски университет „Св. Климент Охридски”,

Факултет: Биологически факултет

Катедра: Методика на обучението по биология

Заглавие на дисертацията: *„Съдържание на биологичното образование в българската и в калифорнийската образователна система - сравнителен анализ”*

Име на дисертанта: Мая Иванова Гачева

Становището е написано на основание заповед РД 38-287/05.06.2024 на ректора на СУ „Св. Климент Охридски“.

Данни за докторанта

Мая Иванова Гачева завършва през 2003 г. СУ «Св. Климент Охридски» като магистър – молекулярен биолог. През 2015 г. се дипломира в МП „Съвременни образователни технологии“. Тази допълнителна квалификация очертава бъдещата ѝ професионална кариера я прави уверена в избора и разработването на една интегративна сравнителнообразователна тема за дисертационно изследване.

От 2015 г. до момента Мая Гачева е учител по природни науки, биология и здравно образование в Американско-английска академия и ЧСУЧП "Абрахам Линкълн" в гр. София. Докторантката има и научно-изследователски опит. В периода 06.01.2004-01.10.2007 г. е заемала позицията „специалист“ в Институт по физиология на растенията към Българска академия на науките.

Данни за докторантурата

Със заповед на ректора № РД20-906 от 05.05. 2022 г. Мая Гачева е докторант на самостоятелна подготовка в катедра «Методика на обучението по биология» към Биологически факултет на СУ «Кл. Охридски». След положително решение на първичното звено за готовността за защита на дисертационния труд (протокол № 508 от 16.04.2024) е издадена заповед на ректора № РД20-1004/28.05.2024 за предсрочно отчисляване на докторант Мая Гачева.

Със заповед РД 38-287/05.06.2024 на ректора на СУ е утвърдено научно жури и дата за защита на дисертационното изследване.

Заявявам, че предвид така изложените факти за хода на докторантурата и за подготовката и обсъждането на дисертационния труд на Мая Гачева, **не намирам** допуснати нарушения в процедурата.

Данни за дисертационния труд и автореферата

Представеният дисертационен труд е структуриран съобразно научните стандарти, които се изискват за такъв вид разработка. Състои се от увод, четири глави,

изводи, приноси, препоръки и заключение, следвани от списък на използваната литература и приложения (в отделно книжно тяло). Общият обем на дисертацията е 190 страници, от които 176 страници текст. Цитираната литература (6 страници) включва общо 77 източника (60 на кирилица и 17 на латиница). Една част от използваната литература са учебници и учебни помагала за средното образование, които според мен можеше да бъдат обособени самостоятелно. В бележки са отбелязани 50 архивни документа и интернет ресурси. В рамките на изложението са включени 16 таблици и 37 фигури.

Дисертационното изследване е резултат от дългогодишния опит на докторантката като учител по биология в Американско-английската академия, където едновременно се преподава по българската и по американската (калифорнийската) образователна система. Достигането от докторантката до идеята за научно осмисляне на натрупания преподавателски опит по посока подобряване на съдържанието на биологичното образование в българската образователна система на основата на сравнение с американската (калифорнийската) образователна система е доказателство за нейното качествено професионално израстване.

Дисертационният труд е интердисциплинарен по своя характер. Направеното изследване има отношение към дидактиката, сравнителното образование и методиката на обучението по биология.

Докторант Мая Гачева конструира ясна концептуална рамка на изследването. Тя знае какво иска да изследва, защо да го прави, какви са етапите, през които трябва да премине изследването, и кои са най-подходящите методи за постигане на поставената цел.

Като логическа последица от направения избор на изследователски проблем докторантката фиксира обекта на дисертационното изследване: „съдържанието на обучението по биология в българската и в калифорнийската образователна система” (с. 10). Предмет на нейното изследване е „анализ на действащите модели за съдържанието на обучението по биология в българската и в калифорнийската образователна система за извеждане на обобщение за общи характеристики и различия, както и възможности за подобряване на българския модел за съдържание на обучението по биология“ (с. 10). Целта на дисертационното изследване е да се направи сравнителен анализ на концепциите за съдържание на обучението по биология, описани чрез редица документи и материализирани чрез държавно утвърдени ресурси за реализация (учебници, учебни тетрадки, книги за учителя, електронни ресурси и други помагала) (с. 11). Изследователските задачи пряко кореспондират с формулираната цел. За постигането на целта и формулирането на научнообосновани отговори на изследователските въпроси са подбрани и използвани адекватни научно-изследователски методи. Много точно, конкретно и с разбиране са определени етапите на изследването, което е много важно за реализирането му.

Тук бих препоръчала да се следва определена логическа последователност при представянето на елементите от концептуалния дизайн на изследването. Нелогично е да се започва с описание на методите на изследване, без да е посочено преди това какво, през каква призма, с каква цел ще бъде изследвано.

Глава втора е теоретичната рамка на изследването, която включва изясняването на понятията компетентностен подход в образованието и съдържание на обучението като основен конструкт от дидактическата проблематика и сравнение на учебната документация, свързана със съдържанието на образованието по биология в България и САЩ (щат Калифорния). За да бъде разбрана тази теоретична основа, както и последващият анализ в трета глава трябва да се има предвид направеното от докторанта уточнение, че „в настоящото изследване беше потърсена структурно-функционалната

връзка между изброените понятия, отнасящи се до изграждането на модел на съдържание на образованието в определена област от човешкия познавателен опит. (фиг.3)“ (с. 26). Специално внимание е отделено на спецификата на учебната документация в България и САЩ (щат Калифорния), като подробно са представени държавните образователни стандарти в двете държави. На основата на съдържателен анализ е направено сравнение по дефинираните аспекти на ниво учебен план и на ниво стандарти и учебни програми. В тази глава прави впечатление големият обем от директна информация от документацията на САЩ, която можеше да бъде представена по-фокусирано, по-обобщено и познавателно йерархизирано по отношение целите на обучение.

В трета глава са описани средствата, свързани с реализиране на съдържанието на обучението в САЩ (щат Калифорния) и в България – учебници, учебни помагала, книги за учителя. Те са подложени на анализ на основата на нормативната регулация и описаните в дидактико-методическа литература изисквания в съответната страна. Главата е онагледена с изображения, които потвърждават изказаните твърдения. Като заключение е направено сравнение по дефинираните аспекти.

В четвърта глава са представени и анализирани резултатите от обучението по биология на ученици, които са обучавани едновременно по българската и калифорнийската образователна система. Резултатите са подложени на статистическа обработка и са насочени към доказване на зададената хипотеза.

Дисертационното изследване завършва с даване на отговори на поставените в първа глава изследователски въпроси. Някои от отговорите имат приносен характер.

В заключение мога да обобщя, че дисертационният труд представлява завършено теоретико-емпирично изследване с постигнати резултати, които водят до изпълнение на поставените цели и задачи.

Текстът е последователен и логично подреден. Направените интерпретации са на основата на много добра информираност и познаване на съществуващата учебна документация за съдържанието на биологичното образование в България и САЩ (щат Калифорния).

Авторефератът отразява коректно съдържанието на дисертационния труд и съответства на изискванията.

Публикации по темата на дисертационното изследване и изпълнение на минималните национални изисквания

Представени са три публикации по темата, направени в периода на докторантурата. Едната от публикациите е в сп. Педагогика, реферирано в Web of Science. Те адекватно представят отделните етапи от изследователската работата на докторантката.

Приемам представената справка за съответствие с минималните национални изисквания за ОКС „Доктор“ за област 1. Педагогически науки, ПН 1.3. Педагогика на обучението по ...

Научни приноси

Обоснованият от авторката контекст на постижения и обособените от нея приноси съответстват на съдържанието на разработката и отразяват обективно постигнатото от нея като докторант.

Основните постижения и приноси на дисертационното изследване според мен могат да бъдат обобщени по следния начин:

Приноси с теоретичен характер

1. Разработен е интегративен методологически инструментариум за изследване на съдържанието на биологичното образование, който включва авторски аспекти на сравнението, реализирано на няколко нива със съответна конкретизация, която обхваща всички основни елементи на дидактическата проблематика.
2. Анализирани и подложени на методическа оценка е учебната документация (образователни стандарти, учебници, учебни помагала) на биологичното образование в САЩ (щат Калифорния).
3. Научно диференцирани са основните прилики и разлики в концепциите за съдържание на обучението по биология в българската и калифорнийската образователна система.
4. На сравнение, анализ и оценка са подложени постиженията на учениците от обучението по биология в условията на обучение, което се провежда на два езика и по два национални образователни стандарта.

Приноси с приложен характер

1. Разработеният и приложен в това изследване методологичен инструментариум може да се използва за целите на бъдещи сравнителни изследвания в методиките на обучение по други учебни предмети.
2. В резултат от сравнителното изследване са формулирани препоръки за подобряване на българския модел на съдържание на биологичното образование,

Въпроси към докторанта:

1. Защо методът на изследване сравнение не е посочен в дизайна на изследването, описан в първа глава?
2. Може ли докторантката да очертае връзката между академичните постижения на учениците, демонстрирани в изследването, с характеристиките на съответната учебна документация? Т.е има ли такава връзка и до каква степен тя е решаваща за постиженията им?

Заклучение

Представеният за обсъждане и защита дисертационен труд е резултат от добре осъществено изследване, което има теоретична и приложна значимост. Трудът е добре структуриран, изложението е последователно и логически непротиворечиво и демонстрира подчертания интерес, компетентност и ангажираност на докторантката към изследваната проблематика.

Оценявайки положително дисертационния труд и приносите на автора, предлагам на уважаемото жури да присъди образователната и научна степен „ДОКТОР” на Мая Иванова Гачева в област на висше образование 1. Педагогика; професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по.....; докторска програма „Методика на обучението по биология.

05.08.2024

.....
Проф. д-р Маринела Михова